

Venezuelarrak ez dira bozkatzera joango

Gaurko hauteskundeak bertan behera utzi izanak susmo eta eztabaidaz bete du Venezuelako giro politikoa

Idurre Eskisabel / Donostia

◀ **Legebiltzarra, eskualdeetako parlamentuak eta udal ordezkariak aukeratu behar zituzten gaur Venezuelen. Han esaten duten bezala, 'hauteskundetzarrak' egin behar zituzten. Ostegunean, ordea, bozak atzeratzeko erabakia hartu zuen Auzitegi Gorenak, ondo egiteko «baldintza teknikorik» ez dagoelako. Chavez lehendakariaren inguruko eztabaida areagotu du horrek.**

VENEZUELAKO politika oso polarizatuta dago eta hori agerian utzi du hauteskunde kanpaina oldarkor eta tirabiratsua: Hugo Chavez lehendakaria eta *chavismoa* daude alde batetik; bestetik, haren kontrakoak: sozialdemokrazia eta sozialkristautasun tradizionalen jarraitzaileak —azken 40 urteetan politikagintzaren ereduarenak—, eta baita ere, hasiera batean *chavismoan* sinetsi zuten arren, agintean daramatzan ia bi urteetan tankera «autoritario-egia» hartu diotenak. Kontrako gehienak, Francisco Arias Cardenas Chavezen burkide ohiaren hautagaitzaren inguruan bildu dira.

Hauteskundeak atzeratzeak Chavez egingo dio kalte: azken batean, arazo tekniko-engatik utzi behar izan dute bertan behera bozketa, azpiegitura behar bezala prestatzeko gai izan ez direlako. Beraz, nahiko barregarri geratu da Chavezen taldea herritarren zein nazioartearen aurrean, eta oposizioak, haren gaitasun eza azpimarratu du behin eta berriz egunotan. Era berean, hauteskundeak gaur eginez gero, Chavezek 18 puntuko aldeaz irabaziko lituzkeela esaten zuten inkestek.

Chavismoaren barruan, ordea, prozesua sabotageatu duen esku beltzaren susmoa piztu da. Enpresa estatubatuar batek prestatu behar zuen hauteskundeetako azpiegitura, eta Gobernuaren arabera, hura izan da huts egin duena. Nahita eta EEB-Betako Gobernuak ala bultzatuta egin duen zurrumurruak entzun dira Chavezen aldekoen artean.

Bozak, azkenean, ekainaren 18an egingo direla iradoki du Gobernuak. Ordura bitartean, oraindik eta kanpaina oldarkor eta tirabiratsua espero da.

■ 'Chavismoa' auzitan

Batzuentzat aingeru, besteentzat deabru

Azkenaldion sortu den buruzagi entzutetsuenetako bat da Hugo Chavez Venezuelako lehendakaria. Maitatua bezain gorrotatua, aurkakoek lider mesianiko bat ikusten duten lekuan, neoliberalismoari aurre egingo dion politika berriaren eredu ikusten dute aldekoek.

PEDRO UGARTE / EPA

Chavezen alde

► **Erregimen tradizional ustela:** Chavez agintera iritsi aurreko 40 urteak "demokrazia diktatorial" bat izan ziren *chavisten* iduriko. Hau da, formalki demokrazia ordezkatzailerik baten itxura zeukan Venezuelako erregimenak, baina sakonean, ADCO (sozialdemokrata) eta COPEI (sozialkristaua) alderdi tradizionalen diktadura bizi zuten. Perez Jimenezen diktadura amaitzeko, bi alderdi horiek Alderdi Komunistaren aurka hitzarmena egin zutela argudiatzen dute, eta itun horren bidez, ezkerreko mugimendua "akabatu" zutela. Alternantzia indarrean izan den urte horietan guztietan, ADCO eta COPEI alderdiak botere tresna handiak izan dira *chavisten* iritzi, eta eroskeria eta mesedekeria erabili dituzte herritarrekin.

► **Benetako demokrazia:** Aurreko egoera horrekin apurtzea litzateke Chavezen "iraultzaren" ekarpen nagusia: erregimen tradizionala bertan behera utzi, eta habe nagusiak herri mugimenduak dituen "benetako demokrazia" martxan jartzea. Sistema berrian alderdiak ez direla garrantzitsuak esaten dute Chavezen aldekoek, baizik eta komunitate antolatuen parte-hartze zuzenaren bidez gauzatzen dutela demokrazia. Konstituzio berrian udalerrria da unitate politiko-administratibo oinarritzeko eta garrantzizkoena. Chavez, oster, ordezkari soil bat gehiago baino ez da eskema horretan.

► **Giza eskubideen defentsa:** Mugimendu disidente guztiek, orain arte, errepresio bortitz eta sistematikoa jasan izan dutela diote *chavistek*: Carlos Andres Perez lehendakari ohi sozialdemokratari 'harakina' deitzen ziotela herritarrek; 1989ko herritarren altxamenduan, *caracazoan*, 3.000 lagun hil zituztela indar armatuek... Joera horrekin apurtuz, Chavezek behin baino gehiago erakutsi du Giza Eskubideekin erabat engaiatuta dagoela, eta horren frogak, Konstituzio berrian arlo horrek aipamen berezi, zabal eta garrantzitsua duela. Arlo horretan, munduko konstituzio aurreratuenetakoa dela diote.

► **Neoliberalismoaren zartailu:** Venezuela oso herrialde aberatsa izanik ere, herritarren gehiengo oso pobrea da. Alderdi tradizionalak nazioarteko talde ekonomiko handien mesedetan aplikatu dituzten politika neoliberalak dute horren errua *chavisten* aburuz. Petrolioaren errenta ugaria alderdi tradizionala buruzagitzak aberastu eta iraunarazteko erabili dela salatzen dute. Horren guztiaren aurrean, sistema ekonomikoa errotik eraberritzeko asmoa du Chavezek.

Chavezen aurka

► **Autoritarismoa:** Egungo lehendakariaren kontrakoen arabera, Hugo Chavezen erregimena ez da demokratikoa. Erabat bere menpe dagoen sare instituzional bat eta botere egitura sortu dituela leporatzen diote. Erakunde nagusietako jendea hatzamarrez hautatua dela esaten dute eta Hauteskunde Batzorde Nazionala zein Batzorde Legegile Nazionala jartzen dituzte horren adibide.

► **Gainbehera ekonomikoa:** "Chavezen eskuetan hondamendi ekonomikora doa Venezuela". Horixe da *chavismoaren* kritikoen argudio nagusietako bat. Venezuelako indikadore sozial txarrak etengabe plazaratzen ditu oposizioak eta Gobernuari botatzen dio langabezia, pobrezia eta gainerako arazoen errua. Chavezen hizkuntza eta mezu "sasi-iraultzaileak" bertako zein atzerriko inbertsiogileak beldurtzen dituela esaten dute. Lehendakariak neurri ekonomiko gutxi hartu dituela salatzen dute eta indarrean jarri dituen apurrak, berak hainbeste gaitzetsitako politika neoliberalaren sokakoak direla.

► **Demagogo eta populista:** Chavezena, edukirik gabeko diskurtsua da haren kontrakoen iduriko. Komunikatzaile izugarri ona dela aitortzen dute, baina hitz hutsaletan galtzen dela. Azken batean, herritarrei entzun nahi dutena esaten diela sinbolismo eta apaindura abilak erabiliz, baina sakon aztertuz gero, "demagogikoa, sinplea eta klasista" dela haren diskurtsua. Hitzaldien bidez jendearengan sekulako esperantza —alferrekoa— sortu izana leporatzen dio oposizioak. Chavezen jarraitzaileak amets ezinezkoak uko egin nahi ez dieten herritarrek direla uste dute *chavismoaren* aurkakoek.

► **Ezgauza:** Horixe da azken egunotan —hauteskundeak atzeratzeko azken uneko erabakiaren ondoren— Chavezen aurkakoak akusazio nagusia: Venezuelako lehendakaria ez dela herri bat gidatzeko gai, eta bere inguruan bildu duen jendea ere ezgauza dela. Ildo horretatik, bozen atzeratzea "Chavezek hatzamarrez izendatutako Hauteskundeetako Batzorde Nazionalaren ezintasunen eta lan kaskarraren ondorio" dela adierazi du oposizioak.

► **Ustelkeria:** Venezuelako administrazioan hain errotuta egon den jokabide hori desagertaraziko zuela agindu zuen Chavezek. Haren aurkakoak arabera, orain bera eta bere ingurukoak dira botere sal-erosketan dabiltzanak.